

דף תרגול: צדק סביבתי – מי משלם את מחיר הזיהום?

מהדורה למורה | עולים חדשים

מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להבין מהו צדק סביבתי ומהו אי צדק סביבתי
- לזהות דוגמאות לנטל סביבתי ולטוב סביבתי בסביבת המגורים
- לתרגל חשיבה ביקורתית על חלוקת משאבים ומטרדים במרחב

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א׳ – הבנה בסיסית

1. ב – חלוקה הוגנת של נטל וטוב סביבתיים בין קבוצות
2. ג – מפעל מזהם
3. ג – ליד שכונות חלשות
4. ב – מדינות עשירות מעבירות פסולת מזהמת למדינות עניות
5. א – מאבק על חופי הים נגד יזמי בנייה

חלק ב׳ – נכון או לא נכון

1. לא נכון – להפך – קבוצות חלשות הן אלו שסופגות את רוב הנטל
2. לא נכון – אי צדק סביבתי קיים בכל קנה מידה – עולמי, ארצי ועירוני
3. נכון – היא עוזרת לבדוק מראש את ההשפעה של פרויקטים על הסביבה
4. לא נכון – לפי הטקסט המודעות הולכת וגדלה
5. נכון – תושבים מעורבים יכולים להשפיע על החלטות הוגנות יותר

חלק ג׳ – השלמת מילים

1. הוגנת
2. תעשייה
3. פריפריה
4. מעורבות
5. מפות

חלק ד׳ – התאמה

- 1 – ה (חלוקה הוגנת של נטל וטוב סביבתי)
- 2 – א (זיהום, רעש ופסולת)
- 3 – ד (פארקים ואוויר נקי)
- 4 – ג (אזור רחוק ממרכז הארץ)
- 5 – ב (השתתפות תושבים בהחלטות)

חלק ה׳ – חשיבה ויישום

1. חלוקה הוגנת של דברים רעים וטובים בסביבה בין כל הקבוצות באוכלוסייה, כך שאף קבוצה לא סובלת יותר מהאחרות
2. לדוגמה: נטל - כביש רועש או מפעל; טוב - פארק או ספרייה
3. כי הם אלו שמושפעים ישירות, ומעורבות מונעת מצב שבו קבוצות חזקות דוחפות מטרדים לשכונות חלשות

חלק ו׳ – דילמה וכתיבה

1. תשובה טובה תתייחס לכך שהעברת המפעל לשכונה חלשה מהווה אי צדק סביבתי, תציע חלופה כמו מיקום שוויוני יותר או פיצוי לתושבים, ותשתמש במושגי היחידה
2. מכתב מכבד ומשכנע הכולל תיאור מקרה, שימוש במושגים נטל סביבתי וחלוקה הוגנת, והצעה מעשית אחת לתיקון

כרטיס יציאה – מה לחפש

- חלוקה הוגנת של נטל וטוב סביבתי בין קבוצות
- כל דוגמה רלוונטית כמו מפעל, כביש רועש, אתר פסולת
- כי היא מאפשרת לתושבים להשפיע ולמנוע אי צדק סביבתי

טיפים להפעלה:

- אפשר לפתוח בדיון קצר על מיקומים מוכרים בעיר/יישוב של התלמידים ולקשר לנושא
- כדאי להקדיש זמן לדילמה בסוף השיעור ולעודד דיון מכבד בין דעות שונות
- למשימת המכתב אפשר להציג דוגמה אחת קצרה מהכיתה לפני הכתיבה העצמאית

דף תרגול: צדק סביבתי – מי משלם את מחיר הזיהום?

דף התלמיד/ה עולים חדשים

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

לומדים מה זה צדק סביבתי. למה דברים מזהמים נמצאים ליד שכונות עניות. מה אפשר לעשות.

📖 מילון קטן:

צדק סביבתי	חלוקה הוגנת של זיהום ושל דברים טובים כמו פארקים בין כל הקבוצות באוכלוסייה
אי צדק סביבתי	מצב שבו קבוצות חלשות סופגות יותר זיהום ומטרדים מאחרים
נטל סביבתי	דברים רעים כמו זיהום, רעש ופסולת
טוב סביבתי	דברים טובים כמו פארקים ואוויר נקי
פריפריה	אזור רחוק ממרכז הארץ, לעיתים עם פחות משאבים
מעורבות ציבורית	השתתפות תושבים בהחלטות שמשפיעות על חייהם
בדיקת השפעה סביבתית	בדיקה מראש של ההשפעה של פרויקט על הסביבה

1 חלק א׳ – הבנה בסיסית

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה המשמעות של צדק סביבתי?

א) חוק נגד זריקת פסולת לים ב) חלוקה הוגנת של נטל וטוב סביבתיים בין קבוצות

ג) שיטת מיחזור חדשה ד) מס מיוחד על זיהום אוויר

2. מה דוגמה לדבר רע בסביבה?

א) פארק ציבורי ב) ספרייה שכונתית ג) מפעל מזהם ד) אוויר נקי

3. איפה שמים לרוב מפעלים מזהמים?

א) במרכז העיר ב) ליד שכונות חזקות ג) ליד שכונות חלשות ד) מחוץ לעיר לגמרי תמיד

4. מה קורה עם פסולת מזהמת בין מדינות?

א) מדינות עניות שולחות פסולת למדינות עשירות

ב) מדינות עשירות מעבירות פסולת מזהמת למדינות עניות ג) אין קשר ביניהן

ד) שתיהן מזהמות באותה מידה תמיד

5. איזה מאבק מוכר נגד אי צדק סביבתי קיים בישראל?

א) מאבק על חופי הים נגד יזמי בנייה ב) הקמת מרכז קניות חדש ג) בניית כביש מהיר

ד) פתיחת בית ספר חדש

2 חלק ב׳ – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	אי צדק סביבתי הוא מצב שבו קבוצות חזקות סופגות את רוב הנטל הסביבתי	☐	☐
2	צדק סביבתי קיים רק בתוך עיר אחת ולא בין מדינות	☐	☐
3	בדיקת השפעה סביבתית היא אחד הפתרונות לאי צדק סביבתי	☐	☐
4	מודעות הציבור לצדק סביבתי הולכת ופוחתת בעולם	☐	☐
5	מעורבות תושבים בהחלטות יכולה לקדם צדק סביבתי	☐	☐

3 חלק ג' – השלמת מילים

השלימו את המילה החסרה.

1. צדק סביבתי הוא חלוקה _____ של נטל וטוב סביבתי

2. מדינות עשירות לעיתים מעבירות _____ מזהמת למדינות עניות

3. במדינה, מפעלים מזהמים מועברים לרוב ל _____

4. תושבים שמתארגנים ונאבקים על חופי הים משתתפים ב _____ ציבורית

5. אחד הפתרונות לאי צדק סביבתי הוא הפצת _____ זיהום לציבור

4 חלק ד' – התאמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. צדק סביבתי	___	**א.** זיהום, רעש ופסולת
2. נטל סביבתי	___	**ב.** השתתפות תושבים בהחלטות
3. טוב סביבתי	___	**ג.** אזור רחוק ממרכז הארץ
4. פריפריה	___	**ד.** פארקים ואוויר נקי
5. מעורבות ציבורית	___	**ה.** חלוקה הוגנת של נטל וטוב סביבתי

5 חלק ה' – חשיבה ויישום

ענו בקצרה.

1. הסבירו במילים שלכם מהו צדק סביבתי

2. תנו דוגמה אחת לנטל סביבתי ודוגמה אחת לטוב סביבתי מהאזור שלכם

3. מדוע חשוב שתושבים יהיו מעורבים בהחלטות על מתקנים מזהמים באזורם?

6 חלק ו' – דילמה וכתיבה

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. מפעל מזהם עומד לעבור לשולי העיירה, ליד שכונה חלשה בלי נציגות חזקה במועצה. האם אתם בעד או נגד ההצעה? נמקו באמצעות המושגים נטל סביבתי וחלוקה הוגנת

2. כתבו מכתב קצר לראש הרשות על מקרה של אי צדק סביבתי: תארו את המקרה, הביאו שני נימוקים מבוססי מושגים, והציעו פתרון מעשי אחד

כרטיס יציאה

מהו צדק סביבתי?

תנו דוגמה אחת לנטל סביבתי

למה חשובה מעורבות ציבורית בנושא הזה?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀